

Січень, 2013 р.
№1 (458)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета управління освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації

експозиція

Розмай вертепів і витинанок

У Хмельницькому державному центрі естетичного виховання учнівської молоді експонується традиційна різдвяна виставка вертепів та витинанок «Рай розвився, Син Божий народився». Її урочисте відкриття відбулося у приміщенні обласної бібліотеки для юнацтва.

З вітальним словом до присутніх звернувся директор департаменту

освіти і науки молоді та спорту Хмельницької обласної державної адміністрації Віктор Очеретянко, який зазначив, що новорічний цикл календарної обрядовості вважається знаковим для всього року. Визначально, що саме учні з професійно-технічних навчальних закладів розпочинають новий рік такою майстерною експозицією, що безперечно підкреслює позитивний імідж професійно – технічної освіти.

Керівник народного художнього колективу України, молодіжного фольклорного гурту «Ладовиці» – Ірина Телюх провела екскурсію, під час якої фахово і докладно розповіла присутнім про традицію різдвяного звичаю та вертеп, а згодом приві-

тали глядачів учасники «Ладовиць».

Виставка витинанок і вертепів проводиться щорічно з метою виявлення талановитих і обдарованих учнів, відродження народних традицій різдвяного звичаю, які відображають Подільський колорит. «З кожним роком художнє оформлення різдвяних шопок набуває дедалі глибшого змісту, яскравішого кольору і оздоблення», – сказала директор Центру Тетяна Григорчук.

22 січня – День Соборності та Свободи України

Наша сила – в єдності

22 січня наша держава відзначає День Соборності та Свободи України. У цей день також прийнято згадувати іншу подію, яка відбулася 22 січня 1918 р. – прийняття IV Універсалу, яким проголошувалася повна незалежність УНР.

Ідея соборності бере свій початок від об'єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві, а її філософське коріння сягає часів Візантії. Протягом віків її практичним втіленням переймалися українські гетьмани Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик. У XVIII – початку XX ст., коли українські землі були поділені між сусідніми державами: Польщею, Московією,

Румунією, Австро-Угорщиною, ця ідея знайшла своє відображення у працях кращих вітчизняних мислителів, оскільки для боротьби за свої національні інтереси Україні була вкрай важливою територіальна єдність.

В непростий історичний час відбувалися події, що передували ухваленню доленосних для України рішень. Під тиском народних мас 1 грудня 1918 року у Фастові було укладено «передвступний» договір між УНР і ЗУНР про наступну злуку двох українських республік в одну велику державу. 3 січня наступного року Українська національна рада ЗУНР у Станіславі затвердила текст «передвступного» договору і

ухвалила Акт злуки, обрала делегацію у складі 65 осіб до Києва.

О 9-й годині вечора 21 січня 1919 року в Києві розпочалася спільна нарада Ради Народних Міністрів з делегацією Західноукраїнської Народної Республіки. Саме на ній було ухвалено Акт злуки та універсал Директорії.

Універсал про об'єднання українських земель доручили оприлюднити на Софіївському майдані у Києві члену-секретареві Директорії Федору Швецю – відомому громадському, політичному державному діячу, професору геології Київського університету.

Закінч. на 3-й стор.

поїздка

Зустріч з миротворцями

Члени Кам'янець-Подільської дитячої громадської організації "Клуб юних миротворців" зустрілися у штабі Сухопутних військ Збройних Сил України з офіцерами-миротворцями. Подолляни також відвідали Окремий полк Президента України.

Зустріч з офіцерами проходила у форматі "круглого столу", під час якого військовослужбовці розповіли гостям про свій миротворчий досвід.

Начальник штабу – перший заступник командувача Сухопутних військ Збройних Сил України, генерал-лейтенант Анатолій Пушняков привітав дітей

з новорічними та різдвяними святами, побажав їм міцного здоров'я та втілення всіх мрій і задумів. Їх також пригостили солодощами та вручили подарунки для клубу. Натомість юні кам'яничани привітали офіцерів Командування Сухопутних військ ЗС України колядками та щедрівками.

Кам'янець-Подільська дитяча громадська організація "Клуб юних миротворців" об'єднує дітей, яких цікавлять історія держави та світової спільноти, сторінки миротворчої діяльності Збройних Сил України, життя дітей у "гарячих точках" планети тощо.

профтехосвіта

Я в електрики пішов...

У Хмельницькому вищому професійному училищі №25 пройшов Тиждень професії електромонтера. У ньому взяли участь викладачі, майстри виробничого навчання та учні — майбутні фахівці з ремонту і обслуговування електроустаткування.

Протягом тижня проводилися відкриті уроки виробничого навчання і брейн-ринг, в якому брали участь збірні команди другого і третього курсів. Переможцем стала команда «Енергетик», а друге місце дісталось команді «Енергоатом». Добре показали себе у роботі учні Євген Окулик, Олександр Вонсович,

Максим Павлюк, Андрій Семенов, Іван Гурський, Олександр Романов, Давид Ліщинський.

Заступник директора училища, викладач фізики Тетяна Мар'янич вважає, що захід вдався. Їй особливо сподобалася робота майбутніх електромонтерів, які змайстрували резонансний трансформатор Тесла, — це Владислав Шимонюк і Артем Морозов.

Адміністрація навчального закладу на зібранні нагородила кращих учнів-активістів заходу почесними грамотами.

Валерій МАРЦЕНЮК.

здоров'я

Медогляди повертаються

Кабінет Міністрів повернув профілактичні медичні огляди учнів у школи.

Відповідну постанову, якою внесено зміни до Порядку здійснення медичного обстеження учнів загальноосвітніх навчальних закладів, уряд нещодавно прийняв на своєму засіданні.

Згідно з документом, обов'язкові медичні профілактичні огляди учнів загальноосвітніх навчальних закладів проводитимуться щороку медичними працівниками. МОНмолодьспорту дору-

чено забезпечити умови для проведення медоглядів у школах, фахівців для здійснення кваліфікованого обстеження школярів надаватиме Міністерство охорони здоров'я.

За словами міністра освіти і науки, молоді та спорту Дмитра Табачника, проведення медичних оглядів саме у школах підтримують батьки, зокрема за цю ініціативу висловилися понад 84% з них під час проведення загальноукраїнських батьківських інтернет-зборів.

правове виховання

Хоробрик – друг дітей

Офіційний дитячий символ міліції України Славко Хоробрик, вже добре відомий майже кожному третьокласнику-четвертокласнику Хмельниччини, на Старий Новий рік завітав до Старокостянтинова. Вітаючи присутніх зі святом, заступник голови – керівник апарату облдержадміністрації Лілія Бернадська, порадила, що наші діти отримали такого літературного друга як Славко Хоробрик, котрий щиро і ненав'язливо навчить школярів важливим правовим речам, без котрих неможливо зростати свідомими громадянами своєї країни.

Близько семи сотень тамтешніх учнів міських та сільських шкіл у перший навчальний день після канікул поринули у справжню казку. Свято відбулося при вщент заповненій залі. З народженням чудової книги для малечі Оксану Радущинську привітав і голова районної державної адміністрації Ігор Люшенко. Він зазначив, що ця книга неодмінно стане гарним помічником для батьків та вчителів у вихованні підростаючого покоління.

Для школярів показали цікаву й змістовну концертну програму. Проте, звісно, головною родзинкою свята стала поява на сцені книжкових героїв Славка Хоробрика і Катрусі Розумниці, а також автора книги «Щоденник Славка Хоробрика» Оксани Радущинської. Книга побачила світ у львівському «Видавництві Старого Лева» і вже була презентована в обласному центрі та в Кам'янці-Подільському, щоразу викликаючи хвилю позитивних емоцій в юних читачів.

Схоже свято «Славко Хоробрик збирає друзів» відбудеться і в інших районних центрах нашої області.

Наша сила – в єдності

Закінч. Поч. на 1-й стор.

В урочистій церемонії взяли участь члени Директорії В.Винниченко, С.Петлюра, П.Андрієвський, А.Макаренко, Ф.Швець, духовні та світські представники Західноукраїнської Народної Республіки та Української Народної Республіки.

На площі та прилеглих вулицях зібралися десятки тисяч жителів Києва та приїжджих. Прозвучала мелодія національного гімну. Урочиста церемонія розпочалася рівно о 12-й. Керівник секретаріату зовнішніх справ ЗУНР Лонгин Цегельський зачитав Грамоту-ухвалу Української Народної Республіки, в якій висловлювався намір об'єднати обидві республіки. Член делегації ЗУНР Ярослав Олесницький повторив текст грамоти французькою мовою для представників дипломатичного корпусу.

З документом-відповіддю виступив член-секретар Директорії професор Федір Швець. Він урочисто проголосив: «...Віднині воедино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України – Галичина, Буковина, Закарпаття і Наддніпрянська Україна. Здійснилися віковічні мрії, для яких жили і за які вмирали найкращі сини України. Віднині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка. Віднині український народ увільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної, незалежної української держави, на добро і щастя українського народу».

Після урочистого проголошення злуки на Софійській площі відбувся молебень, а потім – військовий парад під керівництвом полковника Івана Чмоли. Приймав парад полковник Євген Коновалець.

Наступного дня, 23 січня, розпочався Трудовий конгрес України, який мав виконувати функцію всеукраїнського парламенту. Акт злуки було затверджено вищим законодавчим органом України. На основі цих рішень Західноукраїнська Народна Республіка перейменовувалась у Західну область УНР (ЗО УНР). Єдиним державним гербом став тризуб замість раніше затвердженого для ЗУНР золотого лева на голубому полотні. Водночас злиття урядів, армій, законодавчих органів УНР та ЗУНР відклалося до скликання Установчих Зборів об'єднаної України, як це й передбачалося ухвалою Української Національної Ради від 3 січня.

Століттями розірваний український народ визволився з неволі – Наддніпрянина вийшла з Російської, а Західна Україна – з Австро-Угорської імперій – і возз'єднався на своїй землі в єдиній українській державі.

Акт возз'єднання, злуки двох України був, швидше, символічним знаком праг-

нення єдності, бо у керівництві країни спільності тоді не було. «Безпорадність проводу впливала на загальний настрій, – писала сучасниця тих подій, історик Наталя Полонська-Василенко. – Україна, затиснута між двома потужними силами – Антантою з півдня і більшовиками з півночі, – не мала сил для боротьби. Військо розбіглося, поширювалося безладдя. У таких умовах пройшла майже непоміченою подія, яка мала велике ідейне значення: свято Соборності України. 22 січня 1919 року на Софійській площі проголошено злуку УНР і ЗУНР... Але під тиском невідрадних подій свято пройшло сухо, тихо».

Перед фактом військової катастрофи восени 1919 і в 1920 роках уряди та військове командування ЗУНР та УНР дбали передусім про свої регіональні інтереси. Це яскраво проявилось в процесі переговорів Симона Петлюри з Польським керівництвом та в підписанні ним 21 квітня 1920 року Варшавського договору, згідно з яким, за визнання Польщею очолюваної ним Директорії УНР та надання військової допомоги проти більшовицьких урядів Росії та України, Польщі передавалася Галичина, Холмщина, Підляшшя й Західна Волинь.

Окупація Польщею Західноукраїнських земель знову відсунула на незначений період возз'єднання всіх українських земель. Воно відбулося лише у вересні 1939 року, але не як втілення в життя вікових прагнень українського народу, а як результат таємної радянсько-німецької змови від 23 серпня 1939 про сфери впливу, а також гри на патріотичних почуттях населення Західної України. Надії народу не справдилися. «Свято свободи, що прийшло зі Сходу», обернулося для населення жорстокими буднями.

Об'єднавча акція 1919 року залишила глибокий слід в історичній пам'яті

українського народу. Свідченням того стали січневі події 1990 року, коли кризь трухляві ідеологічні лещата агонізуючого режиму ця пам'ять вибухнула енергією інтелігенції і виструнчилась живим людським ланцюгом, еднаючи Київ і Львів, Схід і Захід України.

Соборність не обмежується лише ідеєю збирання етнічних земель у рамках національної держави, а передбачає також духовну консолідацію всього населення країни, єдність усіх її громадян, незалежно від їхньої національності.

Соборність для України – це єдність багатоманітності, об'єднання навколо спільного стрижня, яким є українська державність, українська ідентичність.

Об'єднавча акція 1919 року залишила глибокий слід в історичній пам'яті українського народу та сформувала підґрунтя для відродження незалежної соборної демократичної України, утвердження її національної ідеї.

Стрімко біжить час. Однак територіальна цілісність України, скріплена кров'ю мільйонів незламних борців, навіки залишатиметься непорушною. Відзначення Дня Соборності, вшанування творців Акту Злуки – це не тільки суспільна потреба, а й пам'ять про незліченні жертви, які протягом віків принесені українським народом на вівтар незалежності, соборності, державності.

День Соборності – це нагадування про те, що сила нашої держави в єдності українських земель. А поразка Української Народної Республіки нагадує сьогоdnішньому українському суспільству про його роль у розбудові самостійної і незалежної сучасної України.

Ми й надалі маємо пам'ятати, що лише в єдності дій та соборності душ можемо досягти величної мети – побудови економічно й духовно багатой, вільної й демократичної України, якою пишатимуться наші діти та внуки.

ДО ВИТОКІВ

Своє любити, чуже вивчати

Директор Полонського навчально-виховного комплексу №2 Ольга Разумовська належить до тих керівників, які люблять свою справу і вміють так zorganizувати діяльність, що у колективі є взаєморозуміння, повага і повна гармонія.

Завдяки тому, що у школі є такі профілі, як художньо-естетичний, філологічний, учням прищеплюють любов до малювання, хореографії, музики, до рідної української мови, поглиблено навчають їх англійської, німецької та польської мов.

У містечку проживає багато католиків. Відтак при школі у 2009 році створили польську суботню школу. Районний відділ освіти надає транспорт, і дітей довозять з Понінки і Буртина. Бажаючи відвідують її п'ять років, а по закінченні вільно володіють польською мовою. В подальшому вони можуть здобувати вищу освіту в сусідній країні.

Багато випускників школи зазвичай обирають професію філолога, проте є й такі, які вступають до вузів художнього напрямку. До прикладу, випускниця школи Леся Назарчук, закінчивши виш, повернулася працювати у рідну школу і тепер передає дітям свій хист до малювання.

З інших загальноосвітніх предметів школярі теж не пасуть задніх. Тогоріч посіли друге місце в районі з предметних навчальних олімпіад. Кращі учні школи Тарас Кукурудза, Діма Назарчук та інші неодноразово виборювали на обласних олімпіадах призові місця з математики, економіки, біології.

Звичайно, успіхи учнів, їх знання – це велика заслуга вчителів. Тут кожен з них, як мовиться, на своєму місці. Недаремно кілька років тому педагогічний колектив був занесений на районну Дошку пошани, отримав грамоту за «Створення умов для навчання та виховання учнів», диплом за I місце шкільного наукового товариства Малої академії наук. Усіх нагород, яких був удостоєний колектив, не перелічити. І це є доказом того, що тут працюють справжні фахівці, які знають свою справу і прагнуть цьому навчати інших.

Проте не лише навчанням живе школа. Окрім знань, які діти здобувають щодня, вони ще задіяні у різноманітних заходах. Це конкурси-виставки малюнків, картин, вишиванок, найвдаліші з яких розміщують у шкільній картинній галереї. Наставники разом з дітьми збирають старовинні національні речі, облаштували у школі народознавчий музей. Учителька Антоніна Іванівна Гончарук створила салон «Лірична симфонія». Школярі разом із педагогами готують і показують вистави, на які запрошують викладачів та учнів інших шкіл, проводять семінари, присвячені Павлу Чубинському «Любов і правду він любив», Катерині Білокур «Колір квітки» та інші.

Такі заходи свідчать не тільки про творчий, згуртований колектив, а й про важливість виховного процесу, про прагнення навчити дітей любити своє: українську мову, національні традиції, знати своїх митців і примножувати їхні славні здобутки.

Галина ПАКУЛЬКО.

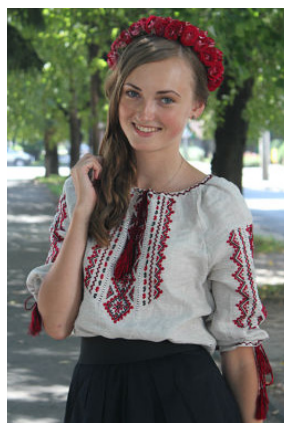
ОБДАРОВАНІ

Юні дослідниці природи нашого краю Христина Ганзюк, учениця 11 класу Хмельницького технологічного багатопрофільного ліцею і юннатка Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, та Анастасія Баланюк, учениця 9 класу Красилівського НВК, за підсумками Національного етапу Балтійського науково-інженерного конкурсу увійшли до складу переможців цього поважного міжнародного заходу і отримали право представляти Україну на фінальному етапі конкурсу в Санкт-Петербурзі.

Попереду – вирішальний етап

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України організувало участь українських школярів у цьому престижному міжнародному конкурсі з метою сприяння модернізації змісту науково-дослідної, пошукової, експериментальної та практичної діяльності учнівської молоді, впровадження інноваційно-освітніх методів і технологій у навчальних закладах України, забезпечення інтеграції вітчизняної освіти і науки у європейський та світовий простір.

Організовану участь учнівської молоді навчальних закладів Хмельниччини у цьому міжнародному конкурсі, який оголосили і проводять росіяни, забезпечував Хмельницький ОЕНЦУМ, а підбиття підсумків Національного етапу конкурсу – Національний ЕНЦУМ.

Представлені на Національному етапі Балтійського науково-інженерного конкурсу індивідуальні науково-дослідницькі проекти Христини Ганзюк «Модифікація природних сорбентів України і можливості їх дослідження» в категорії «Біологія і науки про навколишнє середовище» та проект Баланюк Анастасії «Український криголам плюс» у категорії «Техніка», стали одними з найцікавіших і найкращих конкурсних робіт, що гідно оцінили поважні члени журі конкурсу і включили наших талановитих юних дослідниць до складу національної команди країни.

Свій новий індивідуальний науково-дослідницький проект одинадятикласниця Христина виконувала під керівництвом кандидата хімічних наук, доцента кафедри хімії Хмельницького національного університету Алли Ярославівни Ганзюк, а дев'ятикласниця Анастасія – під керівництвом учителя фізики Красилівського НВК Гуменюка Юрія Парфеновича.

Юна хмельничанка Христина Ганзюк уже привозила додому із США здобуту медаль переможця Міжнародного конкурсу GENIUS Olympiad – 2012, де змагалися 700 юних геніїв з різних країн світу.

Сподіваємось, що на поїздку юних дослідниць природи хмельничанки Христини Ганзюк та красилівчанки Анастасії Баланюк у Росію знайдуться кошти і вони виправдають наші надії на конкурсі в Санкт-Петербурзі та повернуться додому з новими досягненнями, що вчергове підніме престиж освіти нашого краю.

О.ЗОТОВА,
методист ХОЕНЦУМ.

з народної криниці

Українські рушники

Український рушник... Оздоблений квітами, зірками, птахами, скільки він промовляє кожному з нас!

Від сивої давнини і до сьогодні, в радості і в горі – невід'ємна частка нашого побуту – рушник, його можна порівняти хіба що з піснею. З рушником народжуються, одружуються і йдуть із життя.

Мало оздоблений, з грубішого полотна рушник на щодень висить у кожній селянській хаті, біля порога, на кілочку. Ним утирають руки, з ним доять корову, пораються біля печі.

Такий рушник називають по-різному: «утиральник», «утирач», «стирач» тощо.

Ознакою охайності, працьовитості кожної жінки є прибрана хата, а в ній обов'язково чистий рушник напихваті. Не випадково в народній пісні мати навчає дочку, як треба годити свекрусі:

*Тримай хаточку, як у віночку,
І рушничок на кілочку;
Тримай відерця всі чистесенькі
І водиці повнесенькі,
Прийдуть зовиці водиці пити,
Будуть тебе хвалити.*

По всій Україні поширений звичай накривати рушником або хусткою хліб, який постійно стоїть на столі. На цей звичай, що зберігся до сьогодні, звертає увагу Григорій Тютюнник в оповіданні «Дикий»: «...Санько ще не вжився в самотину, а щодня, йдучи на роботу, уявляв собі, що ось увійде в хату, а на столі, на чистій скатертині – біла тепла гора під рушником (хліба мати напекла)...» Рушником накривають діжу після випікання хліба, часто її ставлять на покуті. На Правобережному Поліссі такі невеличкі рушники називають «надіжницями», а на Лівобережному – хустками.

Гарно оздобленими рушниками накривають кошики з пасою чи яблуками, коли несуть святити в церкву. Не обходились без рушника на родині і хрестинах, даруючи рушник бабі-бранці та хрещеним батькам. Ще в дохристиянські часи, коли люди вірили, що в лісах по дуплах живуть духи, обвішували дупла рушниками – обрусами. Як писав Г.Павлуцький, «...це були святі приносини, знак обожнювання, жертва...». Рушник стелять під плечі покійному в домовину, застеляють ним віко труни. До сьогодні зберігся звичай у поминальний день вішати на хрест рушника або намітку чи фартух.

На Поліссі, Волині ще донедавна на роздоріжжях, зокрема при в'їзді в село, стояли «фігури» (розп'яття Христа). На ті фігури також вішали рушники. Побутував такий звичай: коли хворіли діти, жінки збирались у якійсь хаті, ткали по черзі рушник і до сходу сонця закривали його під фігуру. У такий спосіб намагались відвернути недугу.

Використовували рушник і в обряді будівництва хати. Наприклад, на Полтавщині сволок підіймали на рушниках, потім ці рушники дарували майстрам. Коли стіни вже було зведено, вгорі в кутку вішали образ, а на нього – рушник.

Не обходились без рушника і в хліборобських обрядах. У перший день огляду озимини (на Юрія) ішли в поле гуртами (частіше родом). Попереду йшов батько і ніс на рушнику хліб-сіль, а мати у кошику, накритому рушником, несла різне частування. На зеленому полі розстеляли рушник, на нього клали їжу, пригощались. Так робили і в перший день оранки, сіви та жнив. Після закінчення жнив господар зустрічає жінців із хлібом-сілля на рушнику, а ті одягали на нього обжинковий вінок. Коли син вирушав із дому в далеку дорогу, мати дарувала йому рушник як оберіг від лиха. Це відображено і в сучасній пісні:

*І в дорогу далеко ти мене на зорі проводжала
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.*

У колекціях музеїв України, Москви, Санкт-Петербурга є багато весільних рушників під назвами: «червоні», «орласті», «возові», «роменські», «королевецькі», «богуславські», «підперізнюки». Ці рушники зберігають часто як сімейну пам'ятку. Вони переходять від баби до онуки. Про давню весільну функцію рушника свідчать, зокрема, календарно-обрядові пісні: веснянки, купальські, щедрівки:

*Тече річка рікоюю,
Плаче дівка молодая.
Не плач, дівко, не журися.
Ще я, молод, не женився.
Як я буду вінчатися,
Прийди, серце, прощатися,
Ой, як буду на рушничку.
Подай мені білу ручку.*

Або ще:

*Ой на Купайла, на Івана,
Там ластівочка купалася,
На бережечку сушилася,
Дівка Ганнуса журилася;
А ще рушничків не наткала,
А вже Василька сподобала,
А ще рушнички на верстаті,
А вже Василько в її хаті.*

Весільні рушники, як і весь посаг, кожна дівчина готувала собі заздалегідь. Вишивали рушники, як і сорочки, мати навчала дочок ще змалку. Зокрема, багато вишивали дівчата на до-

світках довгими осінніми та зимовими вечорами. У вишивання кожного рушника, як і в вишивання сорочки, вкладалися дівочі мрії про коханого, про одруження і щасливе подружнє життя:

*Коли б мені,
Господи, неділі діждати –
На рушничок стати.
Тоді не розлучить ні батько, ні мати,
Ні суд, ні громада...*

Стати на рушничок було апогеєм весілля:

*Молода Ганнуса на рушничок стала,
Свому миленькому всю правду сказала.
Свому миленькому, свому чоловіку,
Що буде любити від вінця довіку.*

По всій Україні поширений звичай перев'язувати рушниками старостів від молодого в разі згоди дівчини на одруження.

*Батько й мати не одкаже
Ще й рушничок не покаже;
А я прийшла та й одказала
Ще й рушнички да й показала.*

Весільні рушники, як і весь посаг, зберігали в скрині. У випадку відмови дівчина говорила, що в неї скрині немає та й рушників не надбала. А то ще й гарбуза підносила старостам і молодому.

*Мали повернутися з рушниками,
Але повернулися з гарбузами.*

В одних районах України рушники, щоб перев'язувати старостів, дівчина вносила на дерев'яній тарілці, в інших – на хлібині. Цікавий епізод записано на Катеринославщині: «Дівчина кладе рушники на хлібину, вносить до хати, низько вклоняється старостам і каже: «...Батьки мене всьому доброму вчили, а я вечорами мички микала та прjala, досвітками рушники ткала та вишивала, батькам радості бажала, щоб у них серце по мені не щеміло, щоб соромом очі їм не вкрило. Спасибі їм за все!» – низько вклоняється батькам, а потім знову вклоняється старостам і дає кожному старості по рушникові. Старости беруть рушники і один одного пов'язують навкоси через плече, а

з народної криниці

Українські рушники

Закінч. Поч. на 5-й стор.

батьки молодій промовляють: «Добре, добре пов'язуйте рушниками, щоб було за що держатись, щоб у сніг не впали, а в свою хату попасти». Не скидаючи рушників із плечей, старости йшли до батьків молодого. Такі рушники також називалися плечовими.

У багатьох районах України на весіллі рушниками перев'язували не лише старостів та дружок, а також бояр та інших весільних гостей:

*А в коморі сволок,
Там рушничків сорок,
І підіте винесіте,
Бояр прикрасіте.*

У центральних районах України і молода, і дружка замість пояса, крайки підперізувалися рушником – кінцями наперед. Найчастіше це були червоні ткані рушники, куплені на ярмарку. Ось яку ярмаркову картину, де продавалися рушники, залишив нам І.С.Нечуй-Левицький: «А далі понапинані балагани – це манячать пустовитівські (з Канівщини) рушники, поцяцьковані червоними й синіми смугами, за ними чернігівці (старовіри й селяни) обвішали свої ятки крелевецькими рушниками. Рушники мають на легкому вітрі, аж сяють на гарячому сонці».

Ці рушники, як і той, що ним був накритий образ, яким благословляли батьки, та рушник, на якому вінчалися, довго зберігали в родині.

Під час шлюбу неабияке значення білого вишиваного рушника, на якому мали стояти молоді під вінцем. Під рушники родичі молодого клали срібні гроші й пшеницю – на щастя й добробут. Родичі і старша дружка намовляли молоду спритно стати першою на рушник («хто перший стане – того буде зверху правда») – це означало, що молододу господиню поважатиме чоловікова родина, особливо свекруха, свекор і сам чоловік. Рушник у церкві розстеляє дружка. Вона стоїть за молододу і шепоче їй нишком: «Протягни, сестричко, рушник, щоб і я скоро за тобою пішла».

На Звенигородщині брат молододу заводив сестру до хати після вінчання за рушник, який вона тримала в руці, молодий заводив молододу на посади і сади її на кожух. Молода брала чарку рушником. Перед тим, як різати коровай, на ньому клали два рушники навхрест. Дружка мив руки і витирала рушником:

*Миє дружку ручки,
Поглядає на кілочки,
Чи не висять рушнички.
Щоб потерти ручки?*

Як виряджали молододу до молодого, мати виносила гарний рушник і клала на ярмо, а коли їхали кінями, то на дишло. Весільна мати давала куховарці

хустку, три аршини полотна й рушник, а усім учасникам весілля – по шишці та рушнику, матері хрещених – гарний очіпок та рушник.

На другий день весілля молододу завивали в намітку («перемітку», «намітець», «плат», «серпанок», «сповивало», «завивало») – довгий рушник, на кінцях оздоблений, а іноді й посередині (на чолі). В Україні було багато місцевих способів зав'язування намітки. Після того, як молододу одягала намітку, вона вже не могла виходити з непокритою головою навіть до воріт. Особливо прикрашалися намітки святкові. Вив'язування намітки часом було таке складне, що доводилося звертатись по допомогу до сусідки, яка вміла це робити вправно. Весільні намітки, як і весільні рушники, зберігали як сімейні реліквії, клали покійним у домовину.

До цього часу на Правобережному Поліссі на весіллях, похоронах та в інших родинно-побутових обрядах функцію рушника виконують намітки. На Буковині молододу завивають у рушник. На весіллі гарний рушник вносив урочистість, створював гарний настрій. Багато людей приходило дивитися, як раненько в понеділок молододу вставала й починала поратися, розвішувати рушники на образах (набожники, завірки), картинах, кілочках (такі рушники в центральних районах України називали «кілочки», «кілочкові»), на сволоці, жердці, над вікнами, дверима, на дзеркалі – де тільки можна.

У деяких селах рушники вишивали з двох боків по-різному і вішали, як панно, то однією, то другою стороною «на хату».

В одній із народних казок оповідається, що гарні рушники виходили тільки у тієї жінки, яка, «як плаче – перли сипляться, а як сміється, так усі квітки цвітуть». Прибрана рушниками, килимами, різьбленими та мальованими меблями, гарним посудом хата виглядала як писанка.

Прибирали хату рушниками в кожній місцевості по-своєму. В Україні зафіксовано близько 100 технік вишивання і понад 20 технік тkania. Це стосується насамперед рушників.

Як декоративну прикрасу на Волинському Поліссі рушник почали використовувати недавно. Це можна пояснити тим, що тут довго проіснувало курне опалення (в деяких районах – до початку ХХ століття), а тому хати не прикрашали білою тканиною. Лише на свята виносили з комори образ, вішали його на стіну, а на нього – приношену намітку. На Центральному Поліссі (Київщина та Житомирщина) був звичай на ряд образів вішати «набожник» або «завіску»; переважно це довгі (до 7 м)

рушники, вузькі, оздоблені суцільними та орнаментальними смугами. Такі завіски й набожники, часом значно ширші, а також оздоблені вишивкою, були поширені й на Лівобережному Поліссі. Ткані смугасті набожники побутували і в центральних районах України. Разом з тим у цих районах у піст вішали в хатах скромно оздоблені на кінцях рушники, так звані «пісні».

На Поділлі, можливо, через те, що було багато інших засобів прикрашання хати (малювання на стінах, витинанки, килими, налавники, мальований посуд та меблі) рушники як декоративна прикраса не набули значного поширення (окрім Вінниччини). Тут переважали невеличкі ткані рушники, їх вішали над дзеркалом, над фотографіями, над лавами.

У Карпатах також переважають невеликі рушники, здебільшого ткані. Тут вони також використовувалися переважно як ужиткові та обрядово-ритуальні. На Закарпатті, зокрема і в долинних районах, поширені так звані «грядові» рушники («отиральники»), які вішають на жердках. В них широкими червоними смугами часто оздоблюють лише один кінець. Дослідження показують, що рушники Правобережного Полісся, Карпат, Поділля, Волині мають багато спільного у функціях, техніці виготовлення та оздобленні.

На окрему увагу заслуговують рушники Наддніпрянщини, так звані «шиті рушники». З рушниками Полтавщини, як і всіх районів України, їх споріднює насамперед рослинний орнамент.

Велику роль у розвитку декоративного рушника цього регіону відіграли монастирі, у яких вишивали так звані «чернецькі рушники». Вони особливо вишукано, майстерно оздоблені.

Крім вишиваних і тканних рушників побутували в Україні вибіянчані, мальовані рушники (мальовані на папері були на Дніпропетровщині), а також рушники, оздоблені аплікацією (на Черкащині). Крім хат, рушниками в минулому прикрашали також громадські будівлі – церкви, сільські управи, школи тощо.

Рушник у нашому побуті живе й сьогодні. Його використовують на весіллі й на похороні, виряджаючи хлопців до війська. З хлібом-сіллю на рушнику зустрічають дорогих гостей.

Рушник і нині прикрашає наше житло не тільки в селі, а й у місті. Ще й тепер у деяких селах жінки тчуть і вишивають рушники. Виготовляють рушники також і в містах окремі любителі народного мистецтва, а також художні майстерні та фабрики.

Лідія ОРЕЛ,
етнограф, лауреат премії
ім.П.Чубинського.

туризм

Підкорили Буковину

У Чернівцях відбулися обласні змагання з пішохідного туризму серед учнівської молоді в закритих приміщеннях «Кубок пам'яті Ігоря Лаптева». До буковинців завітали також команди з Рівненської, Волинської областей та Хмельницьчини — одна з Кам'янця-Подільського і три команди гуртківців від Хмельницького обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді (ОЦТКУМ): «Азимут» (керівник гуртка і тренер Сидорук В.А.), «Едельвейс» (Гринчук В.В.) та «Сонечко» (Загоруйко Ю.М.).

Змагання проходили на дистанціях III класу «Смуга перешкод», яка долалася зв'язками, та «Смуга перешкод» з особисто-командним заліком. У напруженій боротьбі «Едельвейс» у складі Кравця Максима, Черешні Дарини, Донця Андрія та Шелестинського Олександра виборола друге загальнокомандне місце. Другою на дистанції «Смуга перешкод (зв'язки)» була мішана зв'язка цієї ж команди у складі Кравця Максима та Черешні Дарини. Серед чоловічків зв'язок третє місце посіли Шандра Максим та Яворський Богдан з команди «Азимут». В особистій першості призером змагань (III місце) став учасник цієї ж команди Шабага Владислав.

Переможці та призери змагань нагороджені цінними подарунками, призами та грамотами департаменту освіти і науки, молоді та спорту Чернівецької облдержадміністрації.

Ці змагання стали відмінним тренуванням та підготовкою до участі у відкритому Кубку Хмельницької області зі спортивного туризму в закритих приміщеннях «Північ Хмельниччини», який невдовзі відбудеться у Нетішині.

В.СИДУРК,
керівник гуртка ОЦТКУМ,
тренер команди «Азимут».

творчий звіт

Розквітла талантами сцена

Бектасова та Діана Захарчук (керівник лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів Бабицька Світлана Анатоліївна), Антон Яковенчук, учасник вокальної групи «Віночок», керівник Юрчук Світлани Володимирівни, Христина Мельник та Іванна Степанюк, учасниці вокального гуртка «Вечорниці» (керівник Авдєєва Людмила Ростиславівна).

У Центрі естетичного виховання учнівської молоді третій рік поспіль працює літературно-театральний гурток «Маски Мельпомени». Його учасники вже встигли знайти своїх прихильників серед учнів професійно-технічних навчальних закладів. Звітний концерт відкривали саме «Маски Мельпомени» (керівник Микуляк Оксана Леонідівна) та гуртківці «Літературного кафе» (керівник Козак Ольга Володимирівна). Учні продемонстрували акторські навички та володіння ораторськими здібностями, культуру спілкування і перетворення в образ героя під час інсценізації сучасної казки «Попелюшка».

Ю.САВЧУК,
культурний організатор
ХДЦЕВУМ.

На базі Хмельницького державного центру естетичного виховання учнівської молоді відбувся звітний концерт танцювальних та вокальних колективів, що став справжнім феєричним святом для учнів, які відвідують гуртки.

А їх у ХДЦЕВУМ — танцювальні, декоративно-вжиткові, в яких займається близько 400 дітей. Репетиції, концерти, конкурси, виставки двічі на рік вінчаються звітним концертом, аби ознайомити глядачів зі своїми досягненнями.

Свою виконавську майстерність цього разу демонстрували ансамбль народного танцю «Дивоцвіт» (керівник відмінник освіти України, заслужена артистка України Фіцько Рина Павлівна) та ансамбль танцю «Любисток» (керівник відмінник освіти України Олійник Олена Іпо-

літвіна). До речі, колективи нещодавно повернулися з європейського туру, де представляли культуру і традиції України.

Унікальний гурток автентичного співу діє на базі Центру естетичного виховання. Молодіжний фольклорний гурт «Ладовиці» збирає, вивчає та реконструює стародавні пісні, звичаї та обряди. Він є лауреатом та дипломантом Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів. У 2012 році гурток під керівництвом Телюх Ірини Григорівни відзначив своє двадцятиріччя.

Також у концерті брали участь гурток сучасного танцю «Еверест» (керівник Цепанович Тетяна Василівна), учасники гуртка вокального співу «Камертон» Сергій Бурденюк, Людмила

добра справа

Книги для бібліотеки

Акцію зі збору книжок для дитячої бібліотеки ініціював патріотичний центр міської ради учнівського самоврядування «Нова генерація міста» і назвав її «Скринька казок для маленьких діточок». Святоковий подарунок від школярів міста отримала Хмельницька бібліотека-філія №10 ім. Д.Брилінського.

Ініціативу дітей підтримала та допомогла в реалізації на всіх етапах акції координатор ради міського учнівського самоврядування Ольга Валькова. До акції долучилися найактивніші представники учнівського самоврядування: колегіум ім. В.Козубняка (координатор — Олена Ченаш), СЗОШ №22 (координатор Оксана Святюшенко), ЗОШ №31 (координатор — Світлана Муратова) та гурток «Юний журналіст» Палацу творчості дітей та юнацтва (керівник — Ольга Валькова). Разом зібрали

майже 200 книжок. Це казки, повісті, навчальні посібники, хрестоматії, журнали та інше.

Активна молодь міста, а саме вона складає раду учнівського самоврядування, виступає однозначно «за» читання. Тому з метою поповнення фонду дитячої бібліотеки та популяризації читання і була проведена ця акція. Протягом трьох тижнів тривав збір книжок. Школярам запропонували переглянути свої книжкові шафи і пошукати дитячі книги, які вже не читаються. Учні з задоволенням подарували частинку своєї домашньої бібліотеки маленьким читачам.

Катерина УМАНЕЦЬ,
голова патріотичного ініціативного
центру ради міського учнівського
самоврядування м.Хмельницького.

акція

Рятівна «Годівничка»

Триває зима зі снігом та сильними морозами, і природно, для представників дикої фауни настали нелегкі часи. Дехто з пернатих відлеліти у теплі та багаті кормом краї, а ті, що залишилися зимувати, потребують допомоги. Це стосується передусім дрібних комахоїдних птахів – синичок, снігурів, горобців, дятлів та інших. Через холоди та снігопади їм сутужно добувати природний корм. На допомогу птаству прийшли діти – учні загальноосвітніх навчальних закладів.

У школах Хмельницького триває Всеукраїнська природоохоронна акція «Годівничка», яка триватиме до кінця березня 2013 року. Метою заходу є виховання ціннісного ставлення до біорізноманіття, проведення просвітницької роботи та практичних дій з охорони і збереження орнітофауни.

Аби покращити виживання птахів в умовах зимових та весняних снігопадів, зберегти світ пернатих школярами та їх батьками виготовлені й розвішані годівнички на території навчальних закладів міста. Вміло організована підготовка сприяє не лише виживанню птахів, але і подальшому їх закріпленню на гніздових ділянках.

У ході акції влаштовуються учнівські конкурси: на кращу годівничку, на кращий малюнок, на кращий вірш про зимуючих птахів. Серед учителів та керівників гуртків буде проведено конкурс на кращий сценарій Свята зимуючих птахів та на кращу розробку заняття про зимуючих птахів.

До корисної справи можуть долучитися всі не байдужі хмельничани, вивішуючи за вікном, на балконі, поруч з будинком, у парках, на своїх дачних ділянках годівнички. Кормом, наприклад, для синичок і снігурів може бути пшоно та просо, шматочок сирого несоленого сала. Охоче вони їдять і крихти білого хліба. Найуніверсальнішим кормом для зимуючих птахів є не смажене насіння соняшника. Велика кількість рослинних жирів, що міститься в цьому насінні, робить його важливим джерелом енергії в холоди.

Спільними зусиллями люди зможуть вберегти від загибелі велику кількість птахів. А влітку вони віддячать і радуватимуть усіх своїм співом та зовнішнім виглядом.

Спільними зусиллями люди зможуть вберегти від загибелі велику кількість птахів. А влітку вони віддячать і радуватимуть усіх своїм співом та зовнішнім виглядом.

Департамент освіти і науки, молоді та спорту облдержадміністрації,
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
висловлюють глибокі співчуття начальнику відділу освіти
Чемеровецької РДА Павлишиній С.А.
з приводу смерті матері

Накутної Надії Пилипівни

Засновник — управління освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації.

Редколегія.

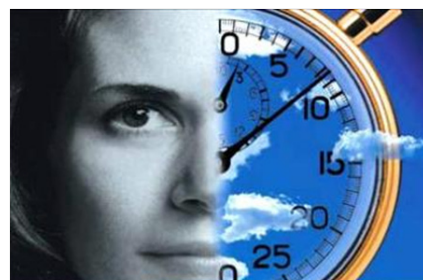
Індекси — 30573,
30576
Адреса редакції: 29000, м.Хмельницький,
вул. Озерна, 14, кімната 101.
E-mail: majbuttya@rambler.ru
Свідоцтво про реєстрацію: серія Хн, №175.

дослідження

Процес старіння в людському організмі починається після 39 років. Саме в цей період у мозку людини припиняється вироблення важливої речовини - мієліну. Про це свідчать результати експериментів, які проводила група американських учених.

Після 39-ти – старіємо?

Мієлін виступає найважливішим компонентом безпосередньо для продукування нервових волокон. Припинення ж вироблення цієї речовини призводить до погіршення когнітивних і рухових механізмів в організмі людини.

Науковці провели дослідження серед людей від 23

до 80 років. Піддослідні виконували певні нескладні дії, пов'язані з рухом. Після цього вчені порівняли швидкості, з якими вся дослідна група виконувала дані рухи, а також кількість мієліну. Отож було встановлено, що пік активності організму і кількості мієліну в організмі людини припадає на 39-літній вік. Саме з цього моменту, стверджують американські вчені, люди починають стрімко старіти.